

B OEKEN

[B] OSTENTATIEVE VULGAIRE STERFELIJKHEID. TWEDE BUNDEL VAN DELPHINE LECOMPTÉ

“A female Charles Bukowski, a hornier Henry Miller... one of the most dangerous writers I know.” Dat schreef de Britse auteur Peter Markus in 2005 over *Kittens in the Boiler*, het Engelstalige roman debuut van de Vlaamse Delphine Lecompté (*1978). Een vrouwelijke Bukowski bleek ze ook in haar (Nederlandstalige) poëtische debuut *De dieren in mij* uit 2009, waarmee ze een jaar later de C. Buddingh'-prijs voor beste poëziedebuut won. En nog nauwelijks was het rumoer om die bekroning verstomd, of daar was al een tweede bundel: *Verzonnen prooi* (oktober 2010). Haar werk verscheen inmiddels in tijdschriften en de dichteres las voor op poëziemanifestaties. Lecompté werd een kleine hype in de Nederlandstalige poëzie. Dat is zeker te danken aan de voor ons taalgebied ongewone, groteske gedichten die Lecompté schrijft. Maar ook aan de biografische achtergrond van de schrijfster: ze heeft een lastige jeugd achter de rug, een verleden van drankzucht en psychiatrische klinieken dat sporen heeft nagelaten in haar spichtige uiterlijk, en ze is de kleindochter van de in Vlaanderen wereldberoemde wonderdokter Herman Lecompté. Haar verhaal spreekt tot de verbeelding. Kranten en tijdschriften laten haar dan ook graag aan het woord; nog voor haar debuutbundel verscheen, maakte een

paginagroot interview in *De Morgen*, waarin ze onder meer haar relatie met een 78-jarige man uit de doeken deed, haar bij een groter publiek bekend.

Het is heel moeilijk Lecomptés gedichten te lezen zonder dat deze biografische achtergrond met de tekst interfereert. De dichteres lijkt zelf wel een beetje op zo'n lezing aan te sturen. Op de flaptekst van *De dieren in mij* wordt ze immers geciteerd: “Ik probeer te schrijven zoals Tom Waits zou schrijven, moest hij een Belgische vrouw zijn met het Nederlands als moedertaal, een Belgische vrouw met kleptomanische neigingen, pernicieuze therapeuten, perverse burens, een moeder als nemesi, een graatmager lijf en een dubieuze grijns. Om nog maar te zwijgen van haar fabelzucht.” De ik-figuur in haar sowieso erg ik-gerichte poëzie heeft behoorlijk wat gemeen met het beeld dat Lecompté in deze flaptekst van zichzelf schetst, niet het minst de fabelzucht. Niet alles wat ze in haar gedichten schrijft, is natuurlijk autobiografisch, maar door de grote, door de dichteres in haar publieke optredens, interviews en poëzie geconstrueerde gelijkensissen tussen schrijfster en ik-persoon lopen *Wahrheit* en *Dichtung* omtrent Lecomptés biografie vloeiend in elkaar over. Wellicht is dat wat haar poëzie voor vele lezers spannend maakt: zou Delphine Lecompté nu echt zo gek zijn als de wereld die ze in haar gedichten schetst?

Want gek is die wereld wel. Hij wordt bevolkt door een beperkt aantal terugkerende personages: de ik-figuur, haar geliefde (die in *Verzonnen prooi* steevast wordt omschreven als “de oude kruisboogschutter”), haar vader en moeder, met wie ze een erg getroebleerde verhouding heeft (ze gedragen zich in een gedicht “schuld bewust en afwijkend”), en haar grootmoeder. Daarnaast passeert een rist andere personages de revue die vooral met elkaar gemeen hebben dat ze gebrekkig, gek, gehandicapt of dood zijn. En meer nog dan mensen duiken er in Lecomptes gedichten dieren op, zoals in de titel van haar eerste bundel, doorgaans ook in verminkte, dode of anderszins ontzielde vorm. De ik-figuur vertoont een obsessie met het morbide, de aftakeling, het verval. In ‘Daar gaat mijn vriend’ (uit *De dieren in mij*) schrijft ze ontroerend over de “diabetische voeten en ectropische ogen” van haar geliefde, waar ze meteen, besmuikt lachend, aan toevoegt: “ik heb ook moeten opzoeken wat het betekent”. En wat het betekent, zegt ze in de volgende verzen: “nog een beetje potsierlijker zijn in/ al je ostentatieve vulgaire sterfelijkheid.” Een compliment lijkt dat niet, maar in het door aftakeling geobsedeerde hoofd van de ik-figuur is het dat vast wel, zeker als je verderop in de bundel leest waar ze van droomt:

*In mijn dromen woon ik
in een gammel tuinhuisje dat ik
deel met gedrochtelijke honden
sommigen met hartslag, anderen zonder.*

(Uit: ‘Tropische droom’; *De dieren in mij*)

Even ostentatief als haar diabetische vriendje zijn sterfelijkheid tentoonspreidt, koketteert Lecompte in haar poëzie met het vulgaire en het groezelige. Ze legt het er vingerdik op en chargeert bewust. Dat zal een aantal lezers afschrikken, maar dat is onterecht. Uiteindelijk is die omkering niet meer dan een spel: terwijl we doorgaans het jonge en frisse waarderen, kent de ik-figuur een positieve appreciatie toe aan het stervende. Er bestaat een hele traditie van groteske literatuur waarin dit soort vervormingen schering en inslag is. Soms hakt Lecompte nogal cru in op onze morele standaarden, zoals in het gedicht waarin haar vriendje zin krijgt om haar te neuken in de wachtzaal van een mortuarium, maar ook daar is het effect eerder komisch. Dat is de verdienste van Lecompte zelf, die niet alleen de gangbare morele waarden relativeert, maar die haar ik-figuur ook zichzelf genadeloos op de korrel laat nemen. Ze scheidt er behagen in haar donkere kantjes voor het voetlicht te brengen – haar opportunisme (“maar ik zwijg/ want je hebt beloofd mijn avondmaal te betalen”),

haar rancune (“mijn gewetenloze ouders/ ik zeg hen niets/ ik werp hun juwelen af en/ trek de tapijten van onder hun voeten”), haar sadisme (“Soms beeld ik me in dat we/ tezamen wonen en ik het bloed/ vanonder je nagels pest”), haar pathologische leugenachtigheid (“Ik heb hem wijsgemaakt dat ik uitkijk naar mijn eerste werkdag”), haar hypochondrie (“Er was geen tumor/ Het was humor en hypochondrie”), haar morbide fantasie (“Wanneer de kinderen naar school gaan/ Zonder blauwe plekken van incestueuze martelpraktijken”), haar bijtende sarcasme (“[Hij] slaat mij/ harder dan mijn vader die/ Mij slechts eenmaal sloeg/ Toen hij vermoedde dat ik zijn condooms had gestolen/ Wilde hij werkelijk zo jong grootvader worden?”). Door die zelfrelativerende toon ga je alle uitspraken van de ik-figuur met een korrel zout nemen. Al klinken sommige bekentenissen zo schrijnend dat ze moeilijk gerelativeerd kunnen worden:

*Ik fantaseer over een zesjarige zoon die Mozes heet
Hem kan ik vertellen dat ik hopeloos ben
dat ik twijfel aan mijn goedheid, dat zijn grootmoeder
graag camembert eet,
dat hij niet op mij mag rekenen en dat ik zielsveel van
hem hou.*

(Uit: ‘God heeft zijn schapen op het droge’;
Verzonnen prooi)

Want tussen alle hardheid, tussen alle geweldige, ontstellende beelden in – een kat wordt in een struik geschopt “alsof ze een half opgegeten döner kebab in zilverpapier was”, een teennagel blijft haken aan een oog “als een made aan een paardenlever” – gloort zeker in *Verzonnen prooi* ook de angst tussen de verzen door. Naar het einde van haar tweede, wat bredere bundel toe, komt de aap uit de mouw. In het gedicht ‘Sentimenteler dan mijn vader’ bekent de ik-figuur: “Ik ben blij dat ik leef/ Gek genoeg wil ik zelden sterven/ In tegenstelling tot de dieren in mijn gedichten”. En in het lange, kwetsbare ‘Vermaak me, ik ben onherstelbaar’ vraagt de ik-figuur aan de oude kruisboogschutter haar angst te bezweren. Het eerste vers luidt: “Ik wil vergeten dat ik sterfelijk ben”. En zo toont de ik-figuur naast haar rauwe en sarcastische ook haar gevoelige, sentimentele gelaat.

Of dat dan het ware gelaat van Delphine Lecompte zelf is, is niet zo relevant. Deze caleidoscopische maskerade van intrigerende ‘ikken’ maakt haar gedichten tot de meest fascinerende die de laatste jaren in Vlaanderen zijn gepubliceerd. De vraag is echter hoelang de lezers willen meestappen in haar dolgedraaide universum. Misschien hebben zij na twee bundels wel hun bekomst van Lecomptes gnomen, perverse taxidermisten en pederasten in amusementscarcades, kortweg van haar “miserie en leugens”, zoals ze het zelf omschrijft in *De dieren in mij* (“en de miserie zit dan ook nog eens vol leugens/ en vice versa”). Maar als ze haar zelfrelativering, haar sterke beelden en haar sentimentele gelaat verder aan bod laat komen en haar gedichten niet al te breed laat uitdijen, zoals in *Verzonnen prooi* soms het geval is, verdient haar werk het in ieder geval om blijvend gelezen te worden, vandaag, morgen én, voor alle zekerheid, ook maar de dagen daarna. “Want iedere dag is onheilspellend/ tot het tegendeel is bewezen”.

BART VAN DER STRAETEN

DELPHINE LECOMPTE, *Verzonnen prooi*, De Contrabas, Utrecht/Leeuwarden, 2010, 60 p.

DELPHINE LECOMPTE, *De dieren in mij*, De Contrabas, Utrecht/Leeuwarden, 2009, 48 p.